

TRIJŲ BALTIJOS VALSTYBIŲ TERMINOLOGIJOS SEMINARAS

Latvijos Respublikos Prezidentei pavaldi Valstybinės kalbos komisija 2003 m. spalio 21 d. surengė trijų Baltijos valstybių terminologijos seminarą *Terminologijos darbas dabar ir ateityje Lietuvoje, Estijoje ir Latvijoje: bendradarbiavimo planai ES valstybių narių kontekste*, į kurį pakvietė Lietuvių kalbos instituto Terminologijos centro darbuotojus pristatyti terminologijos darbo Lietuvoje.

Latvijos mokslų akademijos viceprezidentas akad. Juris Ekmanis pradedamas seminarą kalbėjo, kad terminus reikia kurti nenatūraliai greitai, o juos kuriančių yra mažai. Jis pabrėžė, kad naujus terminus ne visuomet palankiai priima visuomenė, kai kuriuos kritikuoja ir vyriausybė. Iš anglų kalbos ateinantys terminai dažnai yra žargono elementai. Ekmanis teiravosi, kaip suvokiami ir kaip aiškinami terminai kitose Baltijos šalyse. Terminų duomenų bazės yra didelės ir jas reikia sinchronizuoti, kurti bendras latvių, lietuvių ir estų terminų duomenų bazes.

Kaip terminologijos darbas dirbamas Lietuvoje, kokios institucijos į šį darbą įsijungia ir su kokiomis problemomis susiduria Lietuvos terminologai, kalbėjo Lietuvių kalbos instituto Terminologijos centro darbuotojai A. Aukšoriūtė, J. Gaivenytė-Butler, A. Umbrasas.

Estijos teisės kalbos centro terminologė Hiie Tamm apžvelgė institucijas, dirbančias terminologijos srityje, kalbėjo apie Estų kalbos instituto terminologus, Estijos terminologijos asociaciją (interneto svetainės adresas: www.eter.ee), Estijos teisės kalbos centrą, kuriame dirba (plačiau žr. Hiie Tamm straipsnį šiame *Terminologijos* numeryje).

Latvijos mokslų akademijos Terminologijos komisijos pirmininkė akad. prof. Valentīna Skujiņa pateikė visų Latvijoje terminologijos darbą dirbančių institucijų schemą, apžvelgė Terminologijos komisijos sandarą ir darbą. Terminologijos komisija, dirbanti prie Mokslų akademijos, turi 24 terminologijos pakomisijas: aviacijos; bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros ir informacijos mokslo; botanikos; demografijos; geležinkelių transporto; ekonomikos; energetikos; filosofijos; geologijos; hidroinžinerijos; informacijos technologijų ir telekomunikacijų; teisės; chemijos ir chemijos technologijos; žemės ūkio technikos; medicinos; mechanikos ir mašinų gamybos; miškininkystės; karybos; muziejininkystės; variklinių važiavimo priemonių; sporto; tekstilės pramonės; istorijos; šilumos, dujų ir vandens

technologijas. Išvardytuose pakomisijuose dirba apie 250 mokslo tiriamųjų institutų, aukštųjų mokyklų ir kitų įstaigų specialistų; kai kurie jų, pavyzdžiui, informacijos technologijų ir telekomunikacijų, energetikos, dirba labai aktyviai. Skubią iškėlė keletą latvių terminologijos problemų:

1. Pagrindinė Latvijos mokslų akademijos Terminologijos komisijos užduotis – rūpintis vienodos terminijos parengimu, tačiau Terminologijos komisija yra nejuridinis asmuo, tad nepakankamas jos teisinis pagrindas.

2. Leidyklos pirmiausia leidžia perkamus žodynus, apie kuriuos Terminologijos komisija ne visada turi informacijos. Anksčiau buvo viena centralizuota leidykla ir vienas laikraštis, dabar daug leidyklų ir daug laikraščių, o informacija nepakankama. Terminologijos komisija leidžia *Terminologijos naujienas*, išėjo 4 numeriai, tačiau ne visi šį leidinį gauna, jis nesiunčiamas į kitus Latvijos miestus.

3. Labai svarbus yra švietimo aspektas. Turi pasikeisti požiūris į latvių kalbos mokymą vidurinėje mokykloje. Būtina įtraukti į aukštųjų mokyklų programas terminologijos mokymą.

4. Valstybė labai mažai skiria pinigų terminologijos darbui, kai kurie terminologai dirba ir negaudami atlyginimo. Ryšiams su visuomene taip pat reikia daug lėšų ir jėgų.

Tildēs direktorius Andrejus Vasiljevas kalbėjo apie Latvijoje kuriamą terminų banką. Jis minėjo, kad keliais nedideliais terminų bankais galima naudotis, tačiau trūksta plataus ir patikimo banko, tad svarbu sukurti vienodą bazę, į kurią būtų įtraukti ir Terminologijos komisijos patvirtinti terminai. Terminologijos komisijos pakomisijoms būtina turėti techninę įrangą ir duomenų bazines; būtina užtikrinti ir pakomisijų sprendimų skelbimą. Vasiljevas pabrėžė, kad į terminų kūrimą reikia įtraukti ir visuomenę.

Terminologijos ir vertimų centro direktorė Marta Jaksonė taip pat akcentavo, kad Latvijoje nėra vienodos duomenų bazės, kurioje būtų teikiama patvirtinta terminija. Tad viena iš svarbiausių užduočių esanti plačiai prieinamų terminų duomenų bazių kūrimas. Ji pastebėjo, kad labai svarbu stiprinti ir tobulinti vertėjų kvalifikaciją, nes kai kurių vertėjų latvių kalbos mokėjimo lygis yra labai žemas.

Rygos technikos universiteto inžinerijos daktaras Kārlis Timmermanis, energetikos pakomisijos pirmininkas, kalbėjo, kad kuriant terminus susiduriama su sąvokų sistemos suderinimo problema. Pasak jo, kuriant na-

cionalinį terminą, reikia laikytis bendrųjų terminų kūrimo reikalavimų ir derinti naują terminą su kitų kalbų atitikmenimis. Latvijoje yra išleisti 5 verčiamieji ir 2 aiškinamieji energetikos žodynai, pritaikyti 7 tarptautiniai standartai. Timmermanis pastebėjo, kad trūksta informacijos apie šios srities darbus Lietuvoje, ir iškėlė Baltijos šalių specialistų metodologinio bendradarbiavimo galimybę. Latvijos, Lietuvos ir Estijos specialistai galėtų ne tik keistis informacija, bet ir kartu rengti keliakalbius savo srities žodynus, organizuoti bendrus trijų šalių specialistų ir terminologų susitikimus. Jis pasiūlė kurti Nacionalinį terminologijos centrą, kuris spręstų globalines strategines užduotis. Kalbėdamas apie terminologinį švietimą Timmermanis pabrėžė, kad terminologijos kursai turėtų būti numatyti visose aukštosiose ir profesinėse mokyklose, o dėl patvirtintų terminų vartojimo reikalingas Vyriausybės nutarimas.

Konradas Fuhrmannas, Europos Komisijos vertimų tarnybos atstovės Latvijoje vadovas, pabrėžė, kad trūksta kompetentingų vertėjų ES dokumentams versti. Jis pasiūlė Rygoje kurti bendrą trijų Baltijos šalių vertimų centrą.

Seminaro pabaigoje buvo priimta deklaracija (skelbiama šiame *Terminologijos* numeryje).

Albina AUKSORIŪTĖ
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-2055 Vilnius
E. paštas albinas@lki.lt

Gauta 2003-11-06